

SLOVENSKI NAROD.

lahja vsak dan svečer, ismi nedelje in prasnike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 8 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računati se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštuina znaša.

Za oznanila plačuje se od štiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se isvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Kompromis na Koroškem.

Koroški Slovenci in nemški konservativci so se zvezali za bodoče deželnozbornske volitve. Že včeraj smo omenili, kakšen je program skupne stranke v narodnem oziru. Mi moramo pač reči, da nas objavljeni program ni nikakor zadovoljil in se le bojimo, da bodo koroški Slovenci še kdaj obžalovali to zvezo. Iz programa je vidno, da Nemci nikakor niso dali nobenih jasnih obljub, da bodo podpirali naše pravične narodne težnje. Jedino, kar nam oklic obeta, je to, da se bodo pogajali za ljudsko šolo na podlagi materinega jezika. Zastonj bi pa iskal v programu točke o narodni ravnopravnosti v uradih. To je vsekako jako važna točka in deželni zbor ima v tej stvari jako važno besedo, posebno kolikor se tiče deželnih uradnikov. Pa tudi glede državnih uradov se njegova beseda močno počeva. In tudi glede šol se ne moremo zadovoljiti Slovenci s tem, da se samo v ljudski šoli naš jezik spoštuje, temveč težiti moramo po tem, da slovenščina zadobi tudi v srednjih šolah primerno veljavo. Dokler se naš jezik v srednjih šolah ne bode bolje počeval, tudi slovenščine večjih uradnikov ne dobimo. Pričakovali bi bili, da bode volilni oklic koroške katoliške stranke v tej toliko važni stvari za vzlet jako jasno stališče.

Kdo morda poreče, da stvar ne spada v deželni zbor. Mi smo pač drugih mislij. Učni minister koalicijske vlade vitez Madejski je bil obljubil, da se bode vlada v srednješkolskih vprašanjih ozirala na želje deželnih zborov, posebno na one želje, za katere se izrečeta večina in manjšina. Kakšnega mnenja je minister Gantsch, mi ne vemo, a prepričani smo, da bi Slovincem ne škodovalo, ako bi vsaj močna manjšina v koroškem deželnem zboru podpirala naše težnje glede srednjih šol. Tako bi vlada videla, da znaten del prebivalstva to želi, kar slovenski državni poslanci zahtevajo v državnem zboru. Ker koroški Slovenci nimajo nobenega zastopnika v državnem zboru, je tem potrebneje, da se vsaj v deželnem zboru podpirajo njih težnje.

Listek.

Angleške vseučiliške razmere.

(Dalje.)

Kakor je obleka srednjeveška in staromodna, tako tudi marsikaj drugega. Tako stanujejo dijaki, pa tudi profesorji in vsi vseučiliški uradniki v posebnih poslopih, v takozvanih „kolegijih“. To so največ starodavna poslopja, mnogo pa je tudi povsem modernih in jako krasnih. V ostali Evropi pa pač ni mesta s 30—40.000 prebivalci, kjer bi bilo videti toliko arhitektonično znamenitih poslopij, kakor v Oksfordu ali v Cambridgeju. Že marsikdo je potoval sam v ta namen v Oksford, da vidi prekrasni „Highstreet“, katero ulico imenujejo dijaki kratko „The High“, in pa konec te ulice stoječi prelepi „Magdalen-College“.

Poslopja, kjer bi se koncentrovalo dijaško življenje, kjer bi se vršila predavanja itd., „vseučilišča“ v tem pomenu besede, kakor se rabi v nas, takega ni ne v Oksfordu ne v Cambridgeju. Predavanja se vrše v posamičnih kolegijih in le v Oksfordu je neko „The Schools“ imenovano poslopje, kjer se vrše skušnje. V teh kolegijih dobiva dijak hrano in stanovanje, tu se poučuje in — kar je še več vredno — tu se vzgaja.

Angleški vseučilišči v Oksfordu in v Kam-

bridgeju imata bistveno drug namen, nego avstrijska ali nemška. Stedman, profesor oksfordskega vseučilišča, pravi: „Idealni namen vseučiliškega šolanja je, navdati duha vseučiliščnikov z uspehi sodobne kulture, seznaniti dijake s tem, kar so najboljši učenjaki mislili in pisali o najvažnejših materijah, in je tako vsposobiti za najboljšo ulogo v velikem boju, imenovanem življenje. Specijalna strokovna izobrazba je povsem podrejena stvar.“

Neki drugi profesor tega vseučilišča pa se je v tem oziru izrekel lani: „Naše vseučilišče ni podobno nemškemu; na Nemškem se misli, da je glavni namen visokih šol, razposlati vsako leto kar največ učenih disertacij. Oksford ni zavod za vzgajanje strokovnjakov, nego zavod, kjer se najboljši moči celega naroda telesno in duševno, sosebno pa socialno vsposobijo za največjo nalogo: biti vladarji sveta (rulers of the world). Oksford in Cambridge ne dajeta samo Angleški, kar potrebuje vodilnih sil, nego tudi angleškim kolonijam: Kanadi, Indiji, Avstraliji in Afriki. Tam zunaj mora mladi mož, morda daleč na okoli jedini Anglež, včasih vladati celo deželo. Tu ni odločilni moment množina strokovnega znanja, nego tu je treba, da dotičnik v vsakem oziru nadkriljuje vse tiste, s katerimi ima opraviti, in v tem oziru upliva večletno skupno življenje s sinovi dobrih rodbin nanj bolje, nego vsa učenjaška modrost.“

Drugače se precej reče, da koroško prebivalstvo sploh tega ne želi, temveč le Kranjci na Koroško zanašamo prepis. Prepričani smo, da so koroški Slovenci zahtevali, da se njih želje bolje naglašajo v programu katoliške stranke. Da se to ni zgodilo, prihaja pač od tod, da so se Nemci temu odločno ustavili. Ta program ima celo neko določbo, ki se nam zdi naravnost nevarna. Program pravi, da bodo poslanci obeh narodnostij svoje narodne koristi pristožno zagovarjali. Slovincem se ne bode branilo zagovarjati svojih narodnih pravic, a zato bodo nemški poslanci tudi lahko po svoje zagovarjali svoje narodno stališče. Kako Nemci razumevajo svoje narodne koristi, je nam dobro znano. S to določbo programa so si konservativni Nemci naravnost pridržali pravico, da smejo pobijati slovenske terjatve, naj bodo še tako opravičene. Izgovor, da se zadevajo ob nemške narodne koristi, bode pač jako lahko najti.

Kako je treba biti previdnim pri sklepanju kompromisa s konservativnimi Nemci, o tem bi marsikaj lahko povedali štajerski Slovenci. Konservativni Nemci so snedli obljubo, ki so jo bili dali glede volitve v deželni odbor. Pozneje so pa celo pomagali Slovincem spraviti iz deželnega zbora. Kdo ve, če koroški Slovenci še kaj takega ne dožive.

Vsekako se nam zdi, da so koroški Slovenci bili vse preveč prijenjivi pri svojih pogajanjih z nemškimi konservativci. Pomisliti bi bili morali, da so nemški konservativci precej navezani na slovensko pomoč. V več krajih brez Slovincov za nobeno ceno ne zmagajo. Koroški Slovenci so tudi v politiki mnogo bolj zavedni, nego nemški konservativni kmetje. Nemška konservativna stranka šele začenja svoje politično delovanje in volitev nima tako organizovanih, kakor Slovenci, ki se že dolgo volitev udeležujemo. Sploh lahko rečemo, da so šele koroški Slovenci dali koroškemu konservativcem pogum, da se sploh upajo v politično življenje. Dobro bi bilo, da bi bili Slovenci takoj nemškemu konservativcem pokazali, da so bolj odvisni od Slovincov, kakor

poslednji od njih. Le tako bi jih bili prisilili, da bi se nanje ozirali.

Po našem mnenju je najboljša točka vsega programa to, da se katoliška stranka boče potegovati za direktno volilno pravico, pravičnejšo razdelitev volilnih okrajev, da naj bode vsaka občina volilni kraj in da naj bodo volitve tajne. Če se to zgodi, bodo koroški Slovenci se precej opomogli. Prišli bodo v deželni zbor že v takem številu, da jim ne bode treba beračiti za piškove kompromise, temveč se bodo brez tega že počestovali.

V Ljubljani, 11. avgusta.

Grof Badeni in Mladočehi. Glavno glasilo Mladočehov „Narodni Listy“ se bavijo z bivanjem grofa Badenija v Ljubljani in s tem kak strah je obšel „Neue Freie Presse“, ko je videla, da grof Badeni pripravlja večino proti zjedineni levici. Veselje Slovincov, ko je Badeni govoril v Ljubljani slovenski, se češkemu listu zdi umljivo, kajti kaj takega se še ni zgodilo, odkar obstoji Avstrija. „Neue Freie Presse“ je izrekla, da liberalci tako zagodejo grofu Badeniju, da jo bode za zmirom pomnil. Tako je grozil ob svojem času Plener Dunajskemu in Taaffeju. Tega pa liberalni list ni storil iz poguma, temveč iz strahu. Jedina nada nemških liberalcev je ta, da se Mladočehi ne pridružijo novi večini. Pa tudi tega se je bati, da bode grof Badeni kaj znatnega odjenjal Čehom in se ti pridružijo vladni stranki. Mladočehski list tolaži prestrašene levičarje, da se to ne zgodi. Grof Badeni ne misli Čehom ničesar znatnega dovoliti in Mladočehi ne mislijo vstopiti v vladno večino. Če bi vlada kaj takega mislila, bi vladni listi ne zagovarjali nemških nasilcev proti Čehom in ne dokazovali, da češko jsguje kali vodo nemškemu volku. Če bi grof Badeni kaj takega nameraval, ne mogli bi se Trutnovčanje ponasati s kavalirsko obljubo Badenijevo, da bode novo okrožno sodišče nemško. Ne prepovedovali bi se češki izleti v nemška mesta. Vse to kaže, kaka sapa vleče v vladnih krogih na Dunaju vzlic slovenskim besedam Badenijevim v Ljub-

Že iz teh dveh izjav poklicanih mož se vidi, kaj je prav za prav namen vseučilišč v Oksfordu in v Cambridgeju. Kdor prebije določeno vrsto let na vseučilišču in zadobi pravico, zapisati za svoje ime B. A. (Bachelor of Arts) ali M. A. (Master of Arts) je prvi gentleman; vzgoja, zlasti v socialnem oziru, je prvi namen vseučilišč.

Pri nas postane vsak, ko zapusti srednje šolo, strokovnjak, filozof, pravnik, medicinec itd. Na Angleškem je to drugače. Angleži so preveč razsodni, da bi se na tak način dali specializirati. Tam si vsakdo šele po dovršenih vseučiliških naukih izbere svojo stroko. Na Angleškem postane lahko vsakdo zdravnik, odvetnik ali duhovnik, tudi če ni nikdar nobenega vseučilišča videl, da le prebije predpisane skušnje. Visjih mest seveda ne doseže skoro nihče, kdor ni obiskoval vseučilišča in tudi skušnje prebije dosti laglje, kdor se je že na vseučilišču bavil kolikor toliko s svojo stroko.

Ta veliki ozir na splošno omiko je tudi uzrok, da se na vseučiliščih mej dijaki nikdar ne pretresajo strokovna vprašanja. Kdor tako vprašanje sproži, greši zoper „bon ton“. V nekaterih kolegijih mora celo neko globo plačati, kdor to stori, in celo pri mizi, kjer sede profesorji-strokovnjaki, se nikdar ne čujejo razprave o strokovnih rečeh.

(Dalje prih.)

